

Sygn. akt XXIII Gz 1442/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Sobieszczański (spr.)

Sędziowie: SO Renata Puchalska

SO Anna Gałas

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2017 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku dłużnika :

R. S.

o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej

na skutek zażalenia dłużnika

na postanowienie Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 6 października 2016 r., sygn. akt X GU 1140/16

postanawia:

zażalenie oddalić.

SSO Renata Puchalska SSO Andrzej Sobieszczański SSO Anna Gałas

Sygn. akt XXIII Gz 1442/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 października 2016 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie oddalił wniosek dłużnika R. S. o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Powyższe rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

W okresie od dnia 27 września 2008 r. do dnia 31 maja 2013 r. dłużnik prowadził działalność gospodarczą pod nazwą „(...)”. W dniu 13 listopada 2015 r. dłużnik został wykreślony z ewidencji przedsiębiorców. Zadłużenie dłużnika związane jest głównie z prowadzoną przez niego działalnością. Największa z wierzytelności (28 000 zł) wynika z umów leasingowych, które zostały wypowiedziane w 2013 r.

Dłużnik nie regulował na bieżąco od 2012 r. rat kredytu oraz zobowiązań wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: „ZUS”) i Urzędu Skarbowego.

Dłużnik posiada zobowiązania z umów o karty kredytowe, które powstały na początku 2013 r. w związku z brakiem płatności od kontrahenta i brakiem środków na bieżącą działalność.

Od 2012 r. zaczęły się pojawiać opóźnienia w płatności alimentów na córki dłużnika, a od 2013 r. po kolizji drogowej powstały zaległości w płatności alimentów. W celu egzekucji zaległych alimentów komornik sądowy wszczął, na podstawie wyroku sądu zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 21 marca 2012 r., egzekucję z majątku dłużnika.

Na dzień złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnik posiadał wymagalne zobowiązania wobec dziewięciu podmiotów. Najstarsze zobowiązania pochodziły z 2011 i 2012 r. W toku postępowania dłużnik uregulował zobowiązanie wobec ZUS.

Zobowiązania dłużnika wobec (...) S.a.r.l. w Luksemburgu, (...) sp. z o.o. w S. oraz I. D. 1 Fundusz (...) w W. zostały ustalone nakazami zapłaty.

Dłużnik w marcu 2013 r. był uczestnikiem kolizji drogowej, wskutek której użytkowany przez niego samochód uległ uszkodzeniu. W związku ze zwłoką w wypłacie odszkodowania nie mógł dokonać naprawy samochodu i tym samym wykonywać swojej pracy. W maju 2013 r. dłużnik zawiesił prowadzoną działalność. Z dniem 13 listopada 2015 r. dłużnik został wykreślony z ewidencji przedsiębiorców.

Dłużnik od marca 2013 r. jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku kierowcy autobusu w Zarządzie (...) w W.. Jego średnie wynagrodzenie wynosi ok. 3 000 zł netto miesięcznie.

W skład majątku dłużnika wchodzi niezabudowana nieruchomość gruntowa, położona w miejscowości J. I (gmina W.), nr działki (...), o pow. 465 m², dla której Sąd Rejonowy w Legionowie, IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), z szacunkową wyceną w kwocie 39 000 zł.

Dłużnik wspólnie z byłą żoną A. S. posiada 1/2 udziału we współwłasności nieruchomości w postaci budynku mieszkalnego o pow. 563 m², położonej w W. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa, Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę nr (...), z szacunkową wyceną w wysokości 241 884 zł.

Dłużnik posiada należności od kontrahenta T. C. w wysokości łącznej 11 200 zł, które w związku umorzeniem postępowania egzekucyjnego z uwagi na braku majątku (sygn. akt Km 184/15) nie zostały ściągnięte. Należności te powstały w okresie listopad 2012 – marzec 2013 r.

Sąd pierwszej instancji, wskazując na daty wymagalności zobowiązań, wyjaśnił, że dłużnik jako przedsiębiorca miał obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenia upadłości już w 2012 r., kiedy to miał problemy ze spłatą rat kredytu wynikającego z umowy kredytowej z dnia 17 maja 2011 r. zawartej z (...) Bank (...) S.A. we W., oraz z bieżącym regulowaniem zobowiązań wobec ZUS oraz Urzędu Skarbowego, jak również ciążących na nim zobowiązań alimentacyjnych.

Zadłużenie wobec ZUS sięgało 2011 r. i obejmowało prawie cały 2012 r., co oznacza, że już wówczas płatności te nie były na bieżąco regulowane. Dłużnik powinien wtedy złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości.

Wskazywane przez dłużnika okoliczności, tj. zaległości w płatnościach od T. C., (...), jak i kolizja, w związku z którą dłużnik liczył na otrzymanie odszkodowania, dotyczyły okresu późniejszego. Brak płatności od jednego z kontrahentów i opóźnienia w przyznaniu kwoty należnego odszkodowania pogłębiły jedynie stan niewypłacalności dłużnika istniejący już w 2012 r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd zaznaczył, że w niniejszej sprawie zachodzi negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości określona art. 491 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 233, dalej także: „p.u.”).

Jednocześnie Sąd Rejonowy podkreślił, że brak jest względów słuszności lub względów humanitarnych o których mowa w art. 491⁴ ust. 2 p.u. Zarówno we wniosku o ogłoszenie upadłości, jak i na rozprawie w dniu 6 października 2016 r. dłużnik nie wskazał na istnienie takich okoliczności.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł dłużnik, zaskarżając je w całości.

Skarżący postanowieniu temu zarzucił:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego polegające na obrazie treści art. 2 ust. 1a i ust. 2 Prawa upadłościowego poprzez niedostateczne uwzględnienie w toku prowadzonego postępowania, że dłużnik, który swoim zachowaniem nie wpłynął z własnej winy do powstania zobowiązań mógł uzyskać możliwość oddłużenia,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego polegające na obrazie treści art. 491⁴ ust. 2 Prawa upadłościowego poprzez błędne przyjęcie, że przeprowadzenie postępowania względem dłużnika w przedmiocie ogłoszenia upadłości nie jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitaryzmu,

III. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść zapadłego orzeczenia, a polegające na naruszeniu dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej i wybiórczej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, a przez to przyjęcie, że dłużnik co najmniej od 2012 r. miał obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, gdy z akt sprawy nie wynika, by niewykonywanie wymagalnych zobowiązań miało charakter trwały.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla m. st. Warszawy w Warszawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną przedstawione przez Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia i przyjmuje je za własne.

Podstawą rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji był art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 p.u. Zgodnie z tym przepisem sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku dłużnik, mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, chyba że przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że niezasadnie zarzuca skarżący naruszenie art. 2 ust. 1a i ust. 2 p.u. Prawdą jest, że w przepisach tych ustawodawca wskazał cele postępowania upadłościowego. W przypadku osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej postępowanie upadłościowe należy prowadzić tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym, a jeśli jest to możliwe - zaspokoić roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu (art. 2 ust. 2 p.u.). Należy jednak pamiętać, że także po istotnej nowelizacji przepisów poświęconych upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, która została dokonana ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1306), oddłużenie nie ma charakteru otwartego.

W niniejszej sprawie nie ma istotnego znaczenia wskazywana w uzasadnieniu zażalenia okoliczność, że ustawodawca dokonał istotnych zmian w zakresie przesłanek ogłoszenia upadłości „konsumenckiej”. Faktem jest, że ustawodawca odstąpił w szczególności od wymogu, aby niewypłacalność dłużnika powstała wskutek wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności. Co jednak istotne, w ustawie Prawo upadłościowe w dalszym ciągu znajdują się przesłanki

negatywne wykluczające ogłoszenie upadłości (art. 491⁴ p.u.), a jedną z nich stanowi właśnie przepis art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 p.u., który stał się podstawą oddalenia wniosku przez Sąd pierwszej instancji w niniejszej sprawie.

Dokonując oceny prawidłowości rozstrzygnięcia, należy w całej rozciągłości podzielić ocenę Sądu Rejonowego, iż dłużnik w okresie prowadzenia przez niego działalności gospodarczej nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w wyznaczonym terminie. Nie budzi bowiem wątpliwości, że prowadząc indywidualną działalność gospodarczą, jako przedsiębiorca zobowiązany był do złożenia takiego wniosku w razie wystąpienia stanu niewypłacalności (art. 11 pr. u. i n.).

Powyższy obowiązek wynika wprost z przepisu art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2003 r. nr 60, poz. 535 z późn. zm., dalej także: „p.u.n.”), stosownie do treści którego dłużnik jest obowiązany, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Dłużnik nie tylko uchybił obowiązkowemu złożeniu wniosku o ogłoszenia upadłości w terminie dwóch tygodni od dnia zaistnienia niewypłacalności, ale w ogóle wniosku takiego nie złożył.

Należy również podkreślić, iż do oceny obowiązku dłużnika w zakresie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, zastosowanie znajdują przepisy Prawa upadłościowego i naprawczego. Stan niewypłacalności występował bowiem już w 2012 r. Nie znajdują zatem zastosowania do oceny zdarzeń z tego okresu przepisy Prawa upadłościowego, w tym znowelizowany od dnia 1 stycznia 2016 r. przepis art. 11 ust. 1 p.u., w którym znajduje się definicja niewypłacalności. O ile bowiem na gruncie Prawa upadłościowego „dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych” (art. 11 ust. 1 p.u.), o tyle zgodnie z ustawą Prawo upadłościowe i naprawcze, która obowiązywała do dnia 31 grudnia 2015 r. (art. 11 ust. 1 p.u.n.), „dłużnika uważa się za niewypłacalnego, jeżeli nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych”.

Definicja zawarta w art. 11 ust. 1 p.u.n. jednoznacznie wskazuje, że aby uznać dłużnika za niewypłacalnego nie jest konieczne, aby jego zobowiązania nie były regulowane w sposób trwały czy przez dłuższy czas. Przepis ten wyraźnie uzależnia stan niewypłacalności od niewykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Postulowany przez skarżącego sposób wykładni art. 11 ust. 1 p.u.n. nie znajduje żadnego oparcia w treści tego przepisu, a wręcz jest z nią sprzeczny i nie może zasługiwać na aprobatę Sadu Okręgowego. Gdyby bowiem intencją ustawodawcy było uzależnienie powstania stanu niewypłacalności dłużnika od nieregulowania zobowiązań w sposób trwały, znalazłoby to odzwierciedlenie wprost w treści analizowanego przepisu. Należy zatem stwierdzić, że w świetle art. 11 ust. 1 p.u.n. „każdy, kto nie płaci w terminie określonym umową lub ustawą drugiego z kolei zobowiązania, staje się od tej chwili niewypłacalny. Stan ten nie powstaje, gdy nie jest regulowane tylko jedno, chociażby znaczące zobowiązanie. Z punktu widzenia definicji, niewypłacalność ma miejsce już w pierwszym dniu opóźnienia, niezależnie od wielkości obu zobowiązań i niezależnie od tego, jak duże jest opóźnienie lub zwłoka w zapłacie.” (por. P. Zimmerman, Komentarz do art. 12 p.u.n., w: P. Zimmerman, Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2014).

W związku z powyższym Sąd Okręgowy w pełni podziela przyjęty i wyrażony przez Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia sposób interpretacji przepisu art. 11 ust. 1 p.u.n. Brak jest przy tym podstaw aby zaaprobować stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniach przytoczonych przez dłużnika orzeczeń (m.in. w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2011 r., V CSK 352/10 oraz wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 211/10). Zasadnie zatem Sąd pierwszej instancji uznał, że dłużnik R. S. w okresie prowadzenia przez niego działalności gospodarczej był niewypłacalny w rozumieniu art. 11 ust. 1 p.u.n. Jak natomiast słusznie wskazał Sąd pierwszej instancji, dłużnik bezspornie w 2012 r. posiadał kilku wierzycieli, wobec których nie regulował zobowiązań. Co więcej, sam dłużnik nie kwestionował tej okoliczności. Nie budzi zatem wątpliwości, że nie dopełnił on obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie określonym w art. 21 ust. 1 p.u.n.

Nie ma również racji skarżący, który wskazuje, że przeprowadzenie postępowania upadłościowego względem dłużnika jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitaryzmu. Wyjaśnić należy, że przepis art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 p.u. nakazuje oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości w przypadku zaistnienia okoliczności tam opisanych, chyba że

przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi. Należy jednak zgodzić się z oceną Sądu pierwszej instancji, że w sprawie nie występują jakiegokolwiek względy słuszności bądź względy humanitaryzmu przemawiające za ogłoszeniem upadłości dłużnika.

Jak słusznie wskazuje skarżący w uzasadnieniu zażalenia, klauzule względów słuszności i humanitaryzmu występują w sytuacjach np. kalectwa dłużnika, niezawinionej utraty źródeł zarobkowania, obiektywnej niemożności powrotu do poprzedniego stanu, a także, gdy przemawiają za tym silne argumenty o charakterze społecznym, słusznościowym czy humanitarnym. Żadnych z tego rodzaju okoliczności dłużnik jednak nie wykazał. Podkreślić przy tym należy, że istnienie względów słuszności lub humanitarnych przemawiających za ogłoszeniem upadłości, mimo istnienia okoliczności uzasadniających oddaleniem wniosku opisanych w art. 491⁴ ust. 2 pkt 1) – 4) p.u., podlega badaniu na chwilę rozpoznania wniosku o ogłoszenie upadłości. Dlatego nawet w sytuacji kiedy względy takie istniały wcześniej w dacie, a w dacie rozpoznania wniosku już nie istnieją, nie mogą być one brane pod uwagę. Podobnie w sytuacji kiedy względy takie powstały tuż przez złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości lub nawet w toku postępowania w tym przedmiocie, należy je wziąć pod uwagę, nawet jeżeli nie istniały wcześniej.

W szczególności należy wyjaśnić, że fakt braku odzyskania przez dłużnika należności od jednego kontrahenta w okresie prowadzenia działalności gospodarczej nie wyczerpuje znamion „względów humanitaryzmu” oraz „względów słuszności”. Niewątpliwie stanowi to działanie niepożądane i mogące rodzić negatywne skutki dla przedsiębiorcy, niemniej jednak mieści się w granicach typowego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej.

W podobny sposób należy ocenić zdarzenie w postaci wypadku komunikacyjnego, który doprowadził do uszkodzenia pojazdu wykorzystywanego w prowadzonej działalności oraz zwłokę w wypłacie odszkodowania przez ubezpieczyciela. Jakkolwiek były to zdarzenia, które niewątpliwie mogły doprowadzić przedsiębiorcę do problemów na tle finansowym, to w dalszym ciągu brak jest podstaw do przyjęcia, by w chwili obecnej przeprowadzenie postępowania upadłościowego względem dłużnika było uzasadnione względami humanitaryzmu lub względami słuszności.

Zauważyć należy przede wszystkim, że dłużnik jest osobą, której stan zdrowia niewątpliwie pozwala na wykonywanie pracy zarobkowej, o czym świadczy przede wszystkim fakt zatrudnienia w Zarządzie (...) w W.. Nie podniósł on również, aby wskutek doznanego wypadku komunikacyjnego poniósł jakikolwiek uszczerbek na zdrowiu. Sam fakt niepowodzenia w działalności gospodarczej nie może być wyłącznym czynnikiem uzasadniającym przeprowadzenie postępowania upadłościowego.

Uznając, z wyżej przedstawionych względów, podniesione przez skarżącego zarzuty i argumenty za bezzasadne, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 35 p.u.n. postanowił o jego oddaleniu.

SSO Renata Puchalska SSO Andrzej Sobieszczański SSO Anna Gałas